

PAKIET UWAG

LEWICY

**do Krajowego Planu
Odbudowy**

LEWICA

Wprowadzenie

Koalicyjny Klub Parlamentarny Lewicy przeprowadził w dniach 16-26 marca konsultacje z samorządowcami, przedstawicielami przedsiębiorców i pracowników w całej Polsce. W wyniku konsultacji oraz wewnętrznej dyskusji przedstawiamy niniejsze uwagi do projektu Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Zgodnie z art. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiającego Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz. Urz. UE L 57/17, 18.02.2021) krajowe plany odbudowy powinny opierać się na sześciu filarach: (1) zielona transformacja; (2) transformacja cyfrowa; (3) inteligentny, zrównoważony wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu, w tym spójność gospodarcza, miejsca pracy, produktywność, konkurencyjność, badania naukowe, rozwój i innowacje, a także dobrze funkcjonujący rynek wewnętrzny z silnymi MŚP; (4) spójność społeczna i terytorialna; (5) opieka zdrowotna oraz odporność gospodarcza, społeczna i instytucjonalna, w celu między innymi zwiększenia gotowości na sytuacje kryzysowe i zdolności reagowania kryzysowego; oraz (6) polityki na rzecz następnego pokolenia, dzieci i młodzieży, takie jak edukacja i umiejętności.

Do głównych celów Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności zalicza się promowanie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej Unii poprzez zwiększanie odporności, przyczynianie się do realizacji Europejskiego Filaru Praw Socjalnych oraz wspieranie zielonej transformacji, przyczynianie się do osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w zakresie klimatu, zapewnianie zgodności z celem polegającym na osiągnięciu przez UE neutralności klimatycznej do 2050 r. oraz transformacji cyfrowej, tworzenie miejsc pracy wysokiej jakości.

Powyższe założenia przyjęte przez instytucje unijne powinny być drogowskazem dla polskiego rządu w tworzeniu Planu. Niestety, nie wszystkie

założenia zostały wpisane do Planu, a dla wielu nie przewiduje się pełnej realizacji zgodnej z celami Unii Europejskiej.

Koalicyjny Klub Parlamentarny Lewicy krytycznie ocenia projekt Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Projekt jest nieprecyzyjny, nie zawiera mierzalnych celów, nie przewiduje skutków proponowanych reform i inwestycji, nie odnosi się do całości środków przewidzianych w Instrumencie na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Projekt nie realizuje zasady sprawiedliwości społecznej, nie dąży do realizacji założeń Europejskiego Zielonego Ładu, nie wspiera społeczeństwa obywatelskiego. Wzywamy Radę Ministrów do wprowadzenia proponowanych zmian oraz wykorzystania narzędzi konsultacji, o których mowa w niniejszym dokumencie.

Uwagi ogólne

1. Całkowity brak uwzględnienia samorządu terytorialnego w decydowaniu o wydatkowaniu środków

Samorząd terytorialny był motorem efektywnego wydatkowania środków unijnych w poprzednich perspektywach. To nieakceptowalne, że jest całkowicie pomijany w Krajowym Planie Odbudowy. Jest to sprzeczne nie tylko z konstytucyjną zasadą decentralizacji, ale również wartościami traktatowymi oraz dotychczasową praktyką instytucji unijnych. Brak ten może stanowić podstawę odrzucenia Planu przez Komisję Europejską, dlatego w części szczegółowej proponujemy rozwiązanie tego problemu. Jest to problem podnoszony przez szereg samorządowców: Związek Miast Polskich, Zarząd Śląskiego Związku Gmin i Powiatów, Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego, Marszałka Województwa Wielkopolskiego, prezydenta Miasta Jeleniej Góry, prezydenta Miasta Legnicy, starostę pszczyńskiego, burmistrza Krosna Odrzańskiego, burmistrza Błazowej, burmistrza Rychwała, wójta Gminy Zgorzelec. Problem jest zauważany nie tylko przez samorząd terytorialny, ale również przez organizacje, m.in. Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych (FSNT-NOT): „Koniecznym jest zastanowienie się nad transparentnymi zasadami i sposobami rozdysponowania tych funduszy. Obecna wersja to scentralizowany sposób dysponowania środkami.”

Scentralizowany system podziału środków może prowadzić do niepełnej realizacji zasady transparentności. Prezydent Miasta Konina oraz Prezes Regionalnej Izby Handlu i Przemysłu w Bielsku-Białej wskazali na brak procedury i podmiotów odpowiedzialnych za podział środków w całym KPO, a w szczególności w komponentach A. Odporność i konkurencyjność gospodarki; B. Zielona energia i zmniejszenie energochłonności oraz C. Transformacja cyfrowa. Podobne uwagi podniósł burmistrz Zagórowa.

2. Brak odniesienia do części pożyczkowej Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, o której mowa w art. 6 ust. 1 lit. b Rozporządzenia 2021/241

Zgodnie ze wskazanym przepisem działania na rzecz odbudowy będą finansowane z wykorzystaniem kwoty nieprzekraczającej 360 000 000 000 EUR, o której mowa w art. 2 ust. 2 lit. b) rozporządzenia (EU) 2020/2094, w cenach z 2018 r., dostępnej w odniesieniu do wsparcia w formie pożyczki dla państwa członkowskiego zgodnie z art. 14 i 15 niniejszego rozporządzenia, z zastrzeżeniem art. 3 ust. 5 rozporządzenia (EU) 2020/2094. Polska będzie mogła wykorzystać 34,2 mld euro, czyli ponad 150 mld złotych w cenach bieżących. Projekt Planu ani inne rządowe dokumenty nie wspominają o celach wydatkowania tej sumy. Problem dostrzegają nie tylko eksperci Klubu Parlamentarnego Lewicy, ale również samorządowcy i urzędnicy z wieloletnią praktyką w inwestowaniu środków unijnych, m.in. ze Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej.

3. Brak powiązania Krajowego Planu Odbudowy z innymi dokumentami strategicznymi

Projekt Planu jedynie wymienia przyjęte dotychczas dokumenty strategiczne: Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (która zawiera nieaktualne dane, jak wskazuje Prezydent Miasta Wrocławia), Politykę energetyczną Polski do 2040 r., Politykę ekologiczną państwa 2030, Strategię Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, Strategię Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030, Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030, Strategię zrównoważonego rozwoju wsi rolnictwa i rybactwa 2030, Strategię Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku, Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030, Mapę drogową transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa, Narodowy Plan Szerokopasmowy, Strategię Cyberbezpieczeństwa RP na lata 2019-2024. Nie wskazuje jednak w jaki sposób dokumenty te oddziałują na projekt

Krajowego Planu Odbudowy i odwrotnie - w jaki sposób przytoczone dokumenty ulegną zmianie w wyniku wprowadzenia Krajowego Planu Odbudowy. W projekcie Krajowego Planu Odbudowy nie ma również odniesienia do niezrealizowanych celów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 - nie przewiduje czy cele te będą realizowane z opóźnieniem, czy też zostały zarzucone.

4. Niewystarczająca realizacja filaru Spójność społeczna i terytorialna

W motywach Rozporządzenia 2021/241 czytamy: "Reformy i inwestycje w spójność społeczną i terytorialną powinny również przyczyniać się do walki z ubóstwem i do rozwiązywania problemu bezrobocia w celu ożywienia gospodarek państw członkowskich bez pozostawiania nikogo w tyle. Te reformy i inwestycje powinny prowadzić do tworzenia stabilnych miejsc pracy wysokiej jakości, włączenia i integracji grup obywateli znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, a także umożliwić wzmocnienie infrastruktury socjalnej, usług społecznych i dialogu społecznego oraz ochrony socjalnej i systemów opieki społecznej." Projekt Planu nie przewiduje wzmocnienia infrastruktury socjalnej, usług społecznych i dialogu społecznego oraz ochrony socjalnej i systemów opieki społecznej. Nie określa również liczby stabilnych miejsc pracy wysokiej jakości, które powstaną dzięki wdrożeniu Planu. Nie podejmuje problemu pracy zdalnej, co zauważa m.in. burmistrz Miasta Łańcuta. Pomija problemy wykluczenia cyfrowego w komponencie C. Transformacja cyfrowa, co zgłosił wójt Gminy Długołęka. Nie rozwiązuje problemu osób biernych zawodowo w kontekście działalności urzędów pracy, na co wskazuje starosta gnieźnieński. Nie przewiduje również żadnej reformy lub inwestycji skierowane bezpośrednio na cel walki z ubóstwem, z wyjątkiem ubóstwa energetycznego. Na podobne problemy zwraca uwagę Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych oraz wielu samorządowców. Brak włączenia samorządu terytorialnego do prac nad projektem KPO skutkuje poważną luką w zakresie spójności terytorialnej. Pomija się inwestycje w szpitalach powiatowych, brakuje wsparcia dla lokalnych linii

i spółek kolejowych. Nie ma spójnej wizji inwestycji w infrastrukturę pieszą i rowerową, na co zwrócił uwagę prezydent Miasta Gdyni. Projekt Planu wymaga zmian ułatwiających dostęp do środków również miejscowościom oddalonym od dużych miast, na co wskazuje m.in. starosta wrzesiński, burmistrz Miasta i Gminy Zagórz, przewodniczący Rady Gminy Jaśliska, burmistrz Sulechowa. Nie przewidziano pomocy dla gmin uzdrowiskowych, na co m.in. wskazuje w swojej opinii do KPO prezydent Miasta Kołobrzeg oraz wójt Gminy Medyka. Autorzy projektu Planu w większości inwestycji pominęli wsparcie dla gmin wiejskich, na co wskazuje m.in. wójt Gminy Kawęczyn.

5. Brak inwestycji w społeczeństwo obywatelskie

Naturalnymi narzędziami realizacji założeń filaru Spójność społeczna i terytorialna są reformy i inwestycje w społeczeństwo obywatelskie - niezależne organizacje pozarządowe, organizacje lokalne, ruchy miejskie, grupy sąsiedzkie, koła gospodyń wiejskich. Bez nich wykonanie Planu nie będzie możliwe.

6. Brak oceny skutków inwestycji, w tym w szczególności:

- wpływu na sektor finansów publicznych;
- wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe;
- wpływu na poziom inwestycji prywatnych;
- opisu rozwiązania problemu w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE.

7. Brak oceny oddziaływania inwestycji na środowisko

W celu realizacji Europejskiego Zielonego Ładu każda inwestycja powinna zawierać ocenę oddziaływania na środowisko naturalne i klimat. Bez takich informacji Komisja Europejska nie będzie w stanie stwierdzić, czy projekt Planu jest zrównoważony i czy nie powoduje szkód w środowisku naturalnym lub zwiększa poziom emisji gazów cieplarnianych.

Autorzy projektu Planu nie opracowali oceny oddziaływania inwestycji na środowisko i przez to pominieli inwestycje na zdegradowane obszarach przemysłowych na poziomie regionalnym. Przykładem mogą być doły kwasowe w Czechowicach-Dziedzicach – odpady kwaśnych smół porafinacyjnych z przeróbki ropy naftowej. To jedne z najbardziej negatywnie oddziałujących na środowisko obszarów województwa śląskiego, na co uwagę zwraca burmistrz Miasta Czechowice-Dziedzice.

8. Brak zakładanych mierzalnych rezultatów reform i inwestycji, w tym w szczególności

- liczby nowych miejsc pracy,
- wzrostu dynamiki PKB,
- wzrostu dynamiki produkcji,
- zmiany bilansu handlowego,
- wzrostu dochodu rozporządzalnego,
- zmniejszenia poziomu nierówności,
- zmniejszenia poziomu emisji gazów cieplarnianych,
- zmniejszenia poziomu ubóstwa,
- zmniejszenia się przeciętnej kolejki do lekarza,
- wzrostu przeciętnej oczekiwanej długości życia.

Jak zauważa w tym obszarze prezydent Miasta Bielska-Białej: „Z KPO niewynika w jaki sposób zaplanowane działania wpłyną na wzmocnienie przed kolejnymi kryzysami. Brakuje analizy wpływu planowanych działań na wzmocnienie odporności.”

9. Należy zwrócić się do Komisji o zorganizowanie wymiany dobrych praktyk

Komisja Europejska umożliwi wnioskującym państwom członkowskim skorzystanie z doświadczeń innych państw członkowskich oraz zapewnia wsparcie techniczne w ramach Instrumentu Wsparcia Technicznego. Ze względu na podniesione wyżej braki zaleca się polskiemu rządowi skorzystanie z tej możliwości, dzięki czemu projekt Planu zostanie dopracowany.

Propozycje zmian

Część KPO
Cele szczegółowe
Zmiana
Do celów szczegółowych Krajowego Planu Odbudowy dopisać: "Zmniejszenie nierówności społecznych poprzez szeroki dostęp do zatrudnienia, równouprawnienie płci na rynku pracy oraz ochronę socjalną i integrację społeczną"
Uzasadnienie zmiany
Proponowany cel wpisuje się w 20 zasad europejskiego filaru praw socjalnych, które stanowią część głównych celów Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. 20 zasad Europejskiego filaru praw socjalnych jest drogowskazem prowadzącym do silnej Europy społecznej, sprawiedliwej i sprzyjającej włączeniu społecznemu. Realizacja filaru to wspólny wysiłek instytucji UE, władz krajowych, regionalnych i lokalnych, partnerów społecznych i społeczeństwa obywatelskiego.

Część KPO
Komponent A, inwestycja A1.1.1.
Zmiana

- a) nazwę inwestycji "A1.1.1. Wsparcie inwestycji w przedsiębiorstwach" zamienić na: "A1.1.1. Nowy start: wsparcie inwestycji w przedsiębiorstwach"
- b) części "Charakterystyka (Nature, type, size of investment):" nadać brzmienie:
"Realizacja inwestycji obejmować będzie udzielanie wsparcia dla przedsiębiorstw, w tym w szczególności dla MŚP z sektorów, które najbardziej ucierpiały w wyniku kryzysu COVID-19. Działania inwestycyjne obejmą przede wszystkim inwestycje w bazę produkcyjną, pozostałą infrastrukturę oraz kwalifikacje pracowników, mające na celu wznowienie działalności po pandemii."

Uzasadnienie zmiany

Jak ocenia Polski Instytut Ekonomiczny, ¼ polskiej gospodarki jest bezpośrednio zagrożona przez kryzys wywołany pandemią wirusa SARS-CoV-2. Po ustąpieniu pandemii samo otwarcie branż objętych restrykcjami nie będzie wystarczające – ze względu na zawieszenie działalności przedsiębiorstwa te nie mogły inwestować w środki trwałe lub podnosić kwalifikacji swoich pracowników. Dlatego wsparcie w tym zakresie będzie konieczne do utrzymania się tych przedsiębiorstw na rynku w pierwszych miesiącach po zakończeniu pandemii. Jest to spójne z celami wyznaczonymi przez instytucje unijne oraz ważne z punktu widzenia równowagi gospodarczej i budowania odporności.

Problem wykorzystania środków na inwestycje przewidziane w projekcie KPO jest przedmiotem wielu wątpliwości. Przedstawiciele portów lotniczych wskazali na niepewność kwalifikowalności planowanych inwestycji. Zarówno w powyższym punkcie, jak i w całym dokumencie, beneficjenci powinni być jasno określani.

W tym segmencie powinno również znaleźć się wsparcie dla branży gastronomicznej i branży turystycznej, która – jak wskazuje

Wielkopolska Izba Turystyczna – jest niedofinansowana w porównaniu z wytwarzaną przez nią wartością dodaną w gospodarce.

Podobne postulaty były zgłaszane przez przedsiębiorców, ale także przez samorządowców, m.in. Zarząd Śląskiego Związku Gmin i Powiatów oraz wójta gminy Widuchowa.

Część KPO

Komponent B, inwestycja B1.1.2.

Zmiana

a) nazwę inwestycji "B1.1.2. Efektywność energetyczna budynków mieszkalnych" zamienić na "B1.1.2. Zielone budownictwo"

b) opisowi inwestycji B1.1.2. nadać brzmienie:

"Wyzwania (Challenges):

Na podstawie danych Narodowego Programu Mieszkaniowego można oszacować, że w Polsce występuje deficyt 2,3 mln lokali mieszkalnych. Liczba ta nie uwzględnia lokali przeznaczonych w następnych latach do rozbiórki. 44% dorosłych Polaków w wieku 25-34 lata mieszka z rodzicami. To jeden z najwyższych wyników w Europie.

Istniejące budynki odpowiadają nawet za 40% zużycia całkowicie wytwarzanej energii w UE, mają również największy wpływ na powstanie przekroczeń norm jakości powietrza na przeważających obszarach Polski, które przy występowaniu niekorzystnych warunków meteorologicznych mogą powodować powstawanie zjawiska „niskiej emisji”. Istotnym wyzwaniem jest znaczące zmniejszenie udziału negatywnego wpływu przez nowopowstające budynki.

Cel (Objective): Uzupelnienie bazy mieszkań przy jednoczesnym zmniejszeniu negatywnego wpływu, jakie gospodarstwa domowe

wywierają na środowisko, w tym zwłaszcza na stan powietrza, poprzez zwiększenie efektywności energetycznej nowych budynków wielorodzinnych i upowszechnianie niskoemisyjnych źródeł energii.

Charakterystyka (Nature, type, size of investment):

Realizowane będą inwestycje polegające na:

- budowie niskoemisyjnych budynków mieszkalnych;
- instalacji OZE (w tym przede wszystkim panele fotowoltaiczne, kolektory słoneczne).

Wdrażanie (Implementation):

Populacja docelowa (Target population): osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorcy, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego, społeczne inicjatywy mieszkaniowe.

Pomoc publiczna (State aid compliance)

Co do zasady w tym obszarze realizowane będą działania związane ze wspieraniem osób fizycznych korzystających z efektów inwestycji na własne potrzeby niezwiązane z działalnością gospodarczą, do których nie będą miały zastosowanie przepisy o pomocy publicznej. Kwestie pomocy publicznej mogą się natomiast pojawić w przypadku finansowania inwestycji jednostek prowadzących działalność gospodarczą w rozumieniu prawa UE (oferowanie towarów i usług na rynku), jak spółdzielnie mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego, zakłady pracy, a także w sytuacji, gdy w budynkach wielorodzinnych na określonej powierzchni prowadzona będzie działalność gospodarcza. Wówczas, w zależności od wielkości planowanego wsparcia, możliwe będzie udzielenie pomocy de minimis na podstawie rozporządzenia Komisji nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu

Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 352/1 z 24.12.2013, dalej „rozporządzenie de minimis”) lub w przypadku projektów spełniających kryteria z rozporządzenia w sprawie wyłączeń blokowych udzielenie pomocy na podstawie tego rozporządzenia (na podstawie wcześniej przyjętego i zgłoszonego KE w tym zakresie programu pomocowego lub bez jego przyjęcia konieczne będzie każdorazowe zgłaszanie KE udzielonego w ramach tego działania wsparcia zgodnego z rozporządzeniem w sprawie wyłączeń blokowych).

Zakres czasowy (Timeline): I kw. 2021 r. – III kw. 2026 r.

Koszty/koszt jednostkowy/sposób szacowania: 3 201 mln euro
Szacunki na podstawie 80% przeciętnego jednostkowego kosztu budowy 1 metra kwadratowego mieszkania dla 75 tysięcy mieszkań. Pozostałe środki będą przeznaczone z zasobów własnych.”

Uzasadnienie zmiany

W ramach funduszy unijnych w perspektywie 2021-2027 zostanie utrzymany program Infrastruktura i Środowisko. Z tego programu finansowano dotychczas inwestycje z zakresu efektywności energetyczna budynków mieszkalnych i nie ma przesłanek do zmian w tym zakresie. Istotną potrzebą, która dotąd nie była realizowana, jest budowa nowych mieszkań, które będą spełniać wszystkie wymogi efektywności energetycznej i będą dążyć do spełnienia warunków domów zeroenergetycznych. Finansowanie w ramach Funduszu Odbudowy powinno być częścią programu wieloletniego, który będzie miał na celu uzupełnienie luki mieszkaniowej w Polsce. Dzięki temu będzie możliwa realizacja filaru spójność społeczna.

Oprócz zmiany priorytetu wydatkowania, należy również zwrócić uwagę na zaangażowanie różnych podmiotów w cały proces. Jak zauważa burmistrz Miasta i Gminy Strzelin, należy zwiększyć rolę spółdzielni

i wspólnot mieszkaniowych: „rozważenia wymaga kwestia ewentualnego wspólnego projektu, który objąłby wspólnoty/spółdzielnie mieszkaniowe w zakresie montażu OZE na budynkach wielorodzinnych.”

Część KPO

Komponent B, inwestycja B1.1.3.

Zmiana

Nazwę inwestycji “B1.1.3 Termomodernizacja szkół” zamienić na “B1.1.3 Termomodernizacja publicznych placówek oświatowych”.
--

Uzasadnienie zmiany

Zgodnie z KPO inwestycje mają dotyczyć wszystkich publicznych placówek oświatowych. Obecna nazwa jest zatem myląca i może prowadzić do późniejszych problemów w finansowaniu przedsięwzięć w żłobkach, przedszkolach i innych placówkach. Problem ten zgłaszają samorządowcy, m.in. starosta rzeszowski, prezydent Miasta Bytomia, burmistrz Dziwnowa i wójt Gminy Niechanowo.
--

Część KPO

Komponent D, inwestycja D1.1.1.

Zmiana

a) Nazwę inwestycji “D1.1.1. Rozwój i modernizacja infrastruktury podmiotów leczniczych” zamienić na “D1.1.1. Rozwój i modernizacja szpitali powiatowych”.   b) W sekcji “Wdrażanie (Implementation)” in fine dodać: “samorządy powiatu i województwa”

c) W sekcji "Populacja docelowa (Target population)" dodać: "podmioty lecznicze o subregionalnym zasięgu oddziaływania, w tym szpitale powiatowe"

Uzasadnienie zmiany

W Polsce funkcjonują 243 szpitale powiatowe. Placówki te są na pierwszej linii frontu walki z pandemią wirusa SARS-CoV-2 i zmieniają swoją strukturę organizacyjną mimo niewielkiego finansowania i ograniczeń infrastrukturalnych. To od tych szpitali w dużej mierze zależy kondycja ochrony zdrowia ponad 25 milionów Polek i Polaków mieszkających poza dużymi miastami. Należy skierować środki na inwestycje, rozwój i modernizację tych szpitali, co zwiększy elastyczność sieci oraz umożliwi realizację filaru odporności.

Część KPO

Komponent E, reforma E2.1. Zwiększenie konkurencyjności sektora kolejowego

Zmiana

W sekcji "Wdrażanie (Implementation)" in fine dodać: "samorządy województw"

Uzasadnienie zmiany

W komponencie pominięto udział samorządów województw, które dzisiaj mają możliwość tworzenia spółek kolejowych, a część z nich takie spółki utworzyła. To zmiana konieczna dla realizacji filaru spójności terytorialnej.

Bez samorządów inwestycje nie będą wykonane zgodnie z założeniami, o czym pisze w swoich uwagach m.in. burmistrz Miasta i Gminy Mirsk.

Część KPO
Komponent E, inwestycja E2.1.2. Pasażerski tabor kolejowy
Zmiana
W sekcji Wdrażanie (Implementation) akapitowi 2 nadać brzmienie: "Centrum Unijnych Projektów Transportowych będzie instytucją odpowiedzialną za przeprowadzenie procedury konkursowej, współpracę z samorządami województw, podpisywanie umów o finansowanie inwestycji, bieżący monitoring i nadzór nad realizacją, jak również za obsługę przepływów finansowych środków KPO.
Uzasadnienie zmiany
W komponentcie pominięto udział samorządów województw, które dzisiaj mają możliwość tworzenia spółek kolejowych, a część z nich takie spółki utworzyła. To zmiana konieczna dla realizacji filaru spójności terytorialnej.

Część KPO
Rozdział "III. KOMPLEMENTARNOŚĆ I REALIZACJA PLANU", podrozdział 3
Zmiana
Podrozdziałowi 3 nadać brzmienie: "3. WDRAŻANIE Za koordynację realizacji Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności odpowiada minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego i obsługujące go Ministerstwo Funduszy i Polityki

Regionalnej (MFiPR). Za wdrażanie poszczególnych reform wskazanych w komponentach KPO odpowiadają ministrowie właściwi ze względu na dany obszar tematyczny i obsługujące ich resorty.

MFiPR, jako Instytucja Koordynująca KPO (IK KPO) odpowiada za zarządzanie, monitoring i sprawozdawczość Planu. MFiPR reprezentuje również Polskę w kontaktach z KE w zakresie związanym z przygotowaniem i wdrażaniem KPO. W szczególności IK KPO odpowiada za:

- koordynację przygotowania i zmian KPO;
- koordynację procesu wyboru projektów do dofinansowania;
- negocjowanie KPO z KE;
- monitorowanie realizacji KPO w tym zapewnienie narzędzi i procedur do gromadzenia niezbędnych danych;
- przygotowywanie sprawozdań z realizacji KPO i przekazywanie ich do KE;
- wnioskowanie o płatności do KE;
- uzgadnianie działań z Komisją Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego;
- obsługę Komitetu Monitorującego realizację reform i projektów inwestycyjnych;
- kontrolę realizacji wskaźników reform i inwestycji KPO;
- ustanowienie procedur zapewniających właściwą ścieżkę audytu.

Poszczególne reformy wskazane w KPO są realizowane przez właściwe resorty - Instytucje Odpowiedzialne za reformy KPO (IO KPO) – które odpowiedzialne są również za koordynację wdrażania inwestycji wspierających dane reformy oraz współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego. W szczególności IO KPO odpowiadają za:

- realizację reform, zgodnie z ustanowionymi kamieniami milowymi i celami.
- definiowanie reform i projektów inwestycyjnych.

- uzgodnienie reform i projektów inwestycyjnych z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego.
- nadzór nad merytoryczną i terminową realizacją inwestycji, w tym monitorowanie osiągania wyznaczonych kamieni milowych i celów.
- przygotowywanie rocznych sprawozdań z realizacji reform i nadzorowanych inwestycji.
- delegowanie zadań związanych z realizacją inwestycji do Jednostek wspierających.

Poszczególne resorty, w procesie realizacji inwestycji, mogą korzystać ze wsparcia podległych danemu resortowi agencji, instytutów itp. właściwych ze względu na obszar działalności - Jednostki Wspierające (JW. KPO). Jednostki te są odpowiedzialne w szczególności za:

- bezpośrednie zarządzanie wdrażaniem inwestycji
- podpisywanie umów z odbiorcami wsparcia
- monitorowanie realizacji określonych kamieni milowych inwestycji
- przygotowanie sprawozdania z realizacji wdrażanych inwestycji.

W celu monitorowania realizacji zawartych w KPO reform i projektów inwestycyjnych powołany zostanie Komitet Monitorujący realizację reform i inwestycji KPO (KM KPO). Komitet powołany będzie przez Instytucję Koordynującą, składać się będzie z przedstawicieli: Instytucji Koordynującej, Instytucji odpowiadających za reformy, Instytucji Wspierających, Ministerstwa Finansów, Ministerstwa koordynującego RRF, przedstawicieli strony samorządowej Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Zapewnienie wiarygodności, integralności danych na temat postępu finansowego, osiąganych wskaźników i kamieni milowych, a także zapewnienie, że wydatki nie są podwójnie finansowane będzie

możliwe dzięki oparciu systemu realizacji na systemie informatycznym wykorzystywanym jednocześnie na potrzeby programów współfinansowanych środkami polityki spójności.

W ramach uzgadniania reform i projektów inwestycyjnych Instytucje Odpowiedzialne za reformy KPO zaplanują wspólnie z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego inwestycje w wysokości przynajmniej 60% środków w ramach KPO. Kwota zostanie podzielona proporcjonalnie do liczby mieszkańców województw.

województwo	kwota
województwo mazowieckie	2006 mln euro
województwo śląskie	1719 mln euro
województwo wielkopolskie	1300 mln euro
województwo małopolskie	1256 mln euro
województwo dolnośląskie	1080 mln euro
województwo łódzkie	926 mln euro
województwo pomorskie	860 mln euro
województwo lubelskie	793 mln euro
województwo podkarpackie	793 mln euro
województwo kujawsko-pomorskie	771 mln euro
województwo zachodniopomorskie	639 mln euro
województwo warmińsko-mazurskie	518 mln euro
województwo świętokrzyskie	463 mln euro

województwo podlaskie	441 mln euro
województwo lubuskie	375 mln euro
województwo opolskie	375 mln euro

Sejmiki województw opracują szczegółowy plan inwestycji w ramach części Krajowego Planu Obudowy.

Instytucja Koordynująca przedstawi samorządom województw szczegółowy plan inwestycji, który zostanie poddany dyskusji przez sejmiki wojewódzkie. Po przeprowadzonej debacie i wyrażeniu stanowiska przez sejmik wojewódzki, Instytucja Koordynująca wraz z Instytucjami Odpowiedzialnymi za reformy KPO uzgodni z marszałkami województw ostateczny kształt inwestycji w ramach KPO na terenie województwa.

Instytucje Odpowiedzialne za reformy KPO będą przedstawiać sejmikom wojewódzkim roczne sprawozdania z realizacji reform i nadzorowanych inwestycji.”

Uzasadnienie zmiany

Propozycja stanowi odpowiedź na brak włączenia samorządu terytorialnego w prace przygotowawcze i wykonanie Krajowego Planu Odbudowy. Jak wskazuje Związek Miast Polskich: „W połowie ubiegłego roku po raz pierwszy resort funduszy i polityki regionalnej zwrócił się do samorządów – za pośrednictwem urzędów marszałkowskich – o zgłaszanie propozycji działań w ramach przyszłego Krajowego Planu Odbudowy. Wskazano kilkanaście potencjalnych obszarów interwencji, całkowicie odmiennych od tych, które ostatecznie znalazły się w opublikowanym projekcie KPO. Związek Miast Polskich przedstawił

także swoje wstępne, robocze postulaty. Rządowy projekt Planu nie odniósł się na żadnym etapie prac nad projektem do propozycji zgłoszonych przez samorzady w 2020 roku. Liczne samorzady, m.in. Prezydent Miasta Wrocławia i starosta bielski, podtrzymują swoje uwagi sprzed kilku miesięcy. Obecne konsultacje, które mają potrwać około miesiąca, w żaden sposób nie pozwalają stwierdzić, że samorzady miały jakikolwiek wpływ na kształt projektu KPO. Oznacza to, że warunek określony w art. 18 ust. 4 rozporządzenia UE ustanawiającego Instrument na rzecz Odbudowy nie został spełniony." Na niewykorzystane konsultacje z 2020 roku uwagę zwracają również uczestniczący z nich samorządowcy, m.in. prezydent Miasta Wrocławia oraz starosta wrzesiński.

Podobnie prezydent Miasta Jeleniej Góry w opinii do KPO: „Szczególnie niepokojąca dla nas jest widoczna w zapisach projektu dokumentu centralizacja realizacji zadań”; prezydent miasta Legnicy: „większość reform i zadań inwestycyjnych będzie wdrażanych na szczeblu centralnym w ministerstwach lub agencjach rządowych”. Podobne uwagi zgłasza prezydent Miasta Bielska-Białej: „Skład Komitetu Monitorującego KPO dotyczy wyłącznie przedstawicieli strony rządowej, co potwierdza znaczną centralizację zarządzania przedmiotowym instrumentem i brakiem jakiegokolwiek wpływu na kryteria wyboru projektów przez potencjalnych beneficjentów sektora np. samorządowego.” oraz burmistrz Krosna Odrzańskiego: „Krajowy Plan Odbudowy jest scentralizowany i pomija rolę samorządu terytorialnego i lokalnego zarówno przy wyborze inwestycji jak i przy ich wdrażaniu”. Proponowana zmiana włączy przedstawicieli samorządu terytorialnego w proces decydowania, wdrażania oraz kontrolowania inwestycji w ramach Krajowego Planu Odbudowy.

Postulaty włączenia samorządów w wydatkowanie środków były

podnoszone również m.in. przez Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego, starostę pszczyńskiego i burmistrza Błazowej.